

Mariana MITRA-NIȚĂ
Ovidius University of Constanța

THE FUNDAMENTAL ROLE OF CRIMINAL LAW IN THE LEGAL SCIENCES

Keywords
Criminal Law;
Science;
Society;

Abstract

Criminal law is one of the most important branches of the legal system. Its role and importance are unquestionable, in the context in which the purpose of criminal law is to defend society and its members. Criminal law, also known as the "guard dog of society", is regarded as a "ultima ratio", when the other branches of law prove to be powerless in defense of the most important social values. Criminal law has a millennial existence, being the pure proof of people's willingness to defend themselves even against the facts of their fellow men. Thus, criminal law is not a novelty of the contemporary world, a discovery of modernity, but it is as old as people's feelings of security and self-preservation. It has evolved beautifully, sinuously and has always expressed the relationship of man with the value system. Certainly, a rapid emancipation of the current legal and criminal rules and regulations will be witnessed in the future, out of humanity's simple desire to live safely, peacefully and in harmony.

ASPECTE INTRODUCATIVE

„Știința dreptului penal, această disciplină juridică înfinit de complexă, este de mai bine de un secol în neîncetată și intensă transformare. Când se pare că ultimul cuvânt s-a spus, abia atunci se descoperă că s-a mai născut o perspectivă a unor noi și vaste orizonturi”.¹ Ioan Tanoviceanu afirma că: „Știința dreptului penal impune studiul trecutului în legătură cu prezentul, putându-se anticipa tendința instituțiilor viitoare.”

Doctrina penală contemporană (Lefterache, 2018) vorbește despre o *notorietate excepțională* a dreptului penal, determinată de utilitatea socială a sa. În orice discuție modernă se fac referiri inevitabile și la dreptul penal. Acesta a apărut din dorința oamenilor de a se simți în siguranță în cadrul societății în care trăiesc, fiind așadar instrumentul social prin care se stabilește o limită a manifestării conduitei umane. Privit din perspectiva dreptului penal, omul reprezintă o entitate duală: cel care face regula și în același timp cel care încalcă regula. Apare un paradox al comportamentului uman: să faci o normă care să te apere ca individ și tot tu să o încalci.

Cu ce am putea oare să comparăm dreptul penal? În doctrina română (Streteanu și Nițu, 2018) acesta este văzut ca fiind „câinele de pază” al societății, cel ce are în grijă să neîncetată și neobosită apărarea și conservarea celor mai importante valori sociale. În viziunea doctrinei străine (Desportes și Le Gunehec, 2004), dreptul penal este comparat cu acele „monumente celebre”, pe care mulți cred că le cunosc, sau pe care cred că le-au vizitat cândva în viața lor. Astăzi, noi spunem că dreptul penal apare ca o *fata morgana*. Crezi că l-ai văzut, că l-ai cunoscut și că l-ai înțeles, însă în realitatea pur obiectivă acesta continuă să rămână un mister, o enigmă ce își destăinuie tainele numai aceluia care nu numai îl studiază, dar îl și venerază.

Dreptul penal este capricios! Își alege cu grijă discipolii săi și pe cei care îl slujesc. Îi selectează și îi triază, iar cel mai aspru criteriu nu este vasta și nelimitata cunoaștere a domeniului său, ci patima cu care juriștii-penaliști se apleacă peste remarcabila sa anvergură și complexitate. *Mediatizarea* de care se bucură dreptul penal astăzi este în măsură să îi ofere acestuia marea particularitate a unei *puternice popularități* în cadrul științelor sociale. Cu toții am auzit despre concepte precum: furt, omor, viol, închisoare, pedeapsă, infractor, etc., însă adevăratul înțeles al acestor cuvinte stă într-o cunoaștere profundă și științifică a acestei ramuri de drept.

Mulți ar nega astăzi această uriașă importanță a dreptului penal, susținând teorii care vin să banalizeze scopul, fundamentul și rațiunea penalului. Nu putem concepe însă o societate

civilizată și evoluată, în afara existenței unor reguli clare și bine stabilite privind cenzurarea comportamentului uman. Să nu uităm totuși că omul este un animal cu instincte înnăscute, bine întipărite în ADN-ul speciei noastre, care uneori ne determină să acționăm pur instinctual, mergând uneori și până la anihilarea conștiinței noastre.

Astfel, dimensiunea uriașă a domeniului dreptului penal ne împinge la o contemplare holistică, la reflecție și analiză. Acesta este real, el nu improvizează și nu experimentează, nu imită și nu mimează. El este original și are un program propriu de acțiune, deoarece, așa cum afirma Voltaire: „rareori reușim după un program care nu este al nostru”. Dreptul penal este „steaua polară a dreptului!”, așa cum afirma în cadrul cursurilor sale universitare marele și regretatul profesor Aurelian Dincu.

Esențial în dreptul penal este armonia cu care acesta își etalează rigorile. Prezentarea frontierelor sale se face într-un mod firesc, aproape natural, prietenos și simplu. Interdicțiile ne apar ca acea linie a orizontului pe care o vedem, dar nu o putem atinge. Așadar, dreptul penal ne face o infuzie de educație, cultură, repere morale, dar și cenzură, fără a prelua ostil niciun comportament negativ.

Incrimările au dobândit demult valoarea unor simboluri ale întregii umanități: să nu ucizi! să nu furi! Această simbolistică nu este una de conjunctură, ci una cu putere de rezistență și conservare în timp. Dreptul penal apără drepturile și libertățile omului fără discriminare și fără părtinire (Marin și Popescu, 2014).

Războiul pe care îl duce dreptul penal este acela de a transforma oamenii în niște ființe perfecte, care să nu distrugă, ci să construiască. De aceea, intervenția acestuia în modelarea comportamentelor umane poate fi una hard sau una soft, în funcție de importanța și profunzimea lezării valorii sociale ocrotite. Ceea ce îl legitimează pe acesta să facă această activitate este însăși scopul său, pe care vrea să și-l atingă cu prețul oricărui efort și sacrificiu.

NECESITATEA EXISTENȚEI UNUI DREPT PENAL

Oare putem contesta o asemenea necesitate? Nicidecum! Ce argumente ne-ar trebui și ce teorii am putea să găsim prin care să minimizăm doar caracterul *de operă de artă* al dreptului penal? Imperativul existenței milenare a penalului a făcut ca acesta să fie privit ca o *adevărată stâncă* situată în centrul sistemului de drept. Apariția și dezvoltarea sa neîncetată a avut la bază nu dorința individului de a respecta o regulă impusă, ci instinctul omului de autoconservare și protecție a sistemului de valori, în afară căruia omul nu mai

poate exista. Așadar, am putea susține, fără teama de a fi considerați propagandiști, că dreptul penal *este în fiecare dintre noi*, în structura noastră genetică înăscută.

Așezându-ne comod în scaunul poetului, înconjurați fiind de teacuri de cărți vechi și noi și privind nu surprinși, ci doar curioși prin oglinda timpului, în cele trei dimensiuni ale sale trecut, prezent și viitor nu identificăm un timp și un loc în care dreptul penal să fi lipsit sau să fi fost considerat ceva inutil. Din contra chiar.....acesta apare ca un *braț înarmat al Dreptului* ce intervine atunci când celelalte ramuri de drept își dovedesc neputința. Cine intervine oare atunci când viața omului este lezată? Această valoare socială de o importanță covârșitoare. Desigur, este numai o întrebare retorică. Constituția garantează viața tuturor indivizilor, însă cel care o protejează este însuși dreptul penal, prin incriminările sale complexe și profunde.

Dreptul penal, ca ramură fundamentală a sistemului de drept, reglementează *relațiile de apărare socială*, prin incriminarea tuturor faptelor care sunt considerate periculoase pentru cele mai importante valori sociale (Abraham și Derșidan, 2002), dar și prin activitatea de stabilire, aplicare și executare a sancțiunilor, menite fie să inhibe comportamentul uman, fie să-l corijeze.

Deși din punct de vedere etimologic, cuvântul drept penal provine din latinescul *poena*, care înseamnă a pedepsi, rolul acestuia nu se limitează numai la această simplă și profundă datorie. *Principala grijă* a penalului nu este aceea de a pedepsi, ci este aceea de a preveni. De aceea, obiectul de studiu și analiză al acestuia nu îl reprezintă numai *certarea și dojenirea* celor care au greșit, ci în antecedentă, acesta are un rol de adevărat *educator*.

În principal, prin caracterul său normativ, penalul ne arată ceea ce nu avem voie să facem și atitudinile de la care trebuie să ne abținem în desfășurarea vieții noastre de relație. Acest fapt, subliniază *autonomia normativă a dreptului penal*. În derularea rolului său de protector al societății, penalul își creează singur regulile, pe care le aduce la cunoștința destinatarilor săi într-un limbaj simplu și ușor de înțeles. Numai în cazul în care aceste reguli nu se respectă, atunci va interveni partea represivă a dreptului penal.

Astfel, dreptul penal nu înseamnă numai pedepsire, ci și *educare*. Aria sa de întindere nu se rezumă doar la perioada de timp dintre comiterea infracțiunii și aplicarea efectivă a pedepsei, ci este una cu mult mai cuprinzătoare. Așa cum afirma și Cesare Bonesana Marchiz de *Beccaria* (Beccaria, 2001), „*este mult mai eficient să prevenim, decât să tratăm!*”

Dreptul penal este un fin și atent *observator* al vieții sociale și de relaționare interumană. De aceea, ori de câte ori, acesta identifică conduite noi, apte să lezeze interesele licite ale altor indivizi, apelează la forța sa de a interzice, prin activitatea sa de *incriminare* a acelor atitudini negative, în vederea descurajării lor.

Prin opera de incriminare a faptelor se realizează o aducere la cunoștința indivizilor a ceea ce nu mai au voie să facă. În caz contrar, aceste raporturi de conformare existente pe toată perioada de respectare strictă a legii penale, se vor transforma în raporturi de conflict. Ca ramură ce aparține dreptului public, dreptul penal are întotdeauna o poziție superioară individului, în sensul pozitiv de a-l proteja pe acesta. Astfel, opera de incriminare este independentă de opinia separată a vreunui particular, deoarece penalul acționează în slujba protejării intereselor generale ale obștii și nu ale unui individ izolat. Și în aceeași ordine de idei, atunci când ripostează, ulterior nerespectării regulii impuse, tot așa acesta are o poziție dominantă și absolută. Dreptul penal nu deservește interesele particulare, ci pe cele generale. Vedem așadar, dreptul penal ca pe o entitate abstractă și complexă care ne apără pe noi, de noi înșine.

Este imperios a se observa faptul că *preponderența* obiectului de studiu al dreptului penal o regăsim în sfera de prevenție și nu în cea de sancționare. Înclinarea balanței în această direcție este una de bun augur. Această idee este evidențiată și demonstrată de existența *principiului legalității incriminării* și sancționării (Art. 1 și 2 Cod penal). Dreptul penal își valorifică resursele sale în avansarea cu prioritate a ideii de prevenție în detrimentul celei de sancționare.

Metaforic vorbind, penalului nu îi face plăcere să sancționeze, ci satisfacția sa reiese din neîntrebuințarea forței sale de coerciție. Dacă am putea să personificăm dreptul penal, acesta ar arăta ca un *principal personal într-un film de acțiune*, în care ar deține rolul pozitiv și nu pe cel negativ. Mergând mai departe cu imaginația, jucând acest rol, dreptul penal ar trebui să ia și un premiu Oscar pentru interpretare și manifestare. Dreptului penal nu-i place să constrângă, acestuia îi place să convingă! Iar convingerea vine din utilitatea sa socială. De aceea, ar trebui să primească și premiul Nobel pentru pace.

Astfel, necesitatea absolută și de netăgăduit a dreptului penal, apare din două direcții: una din aceea de a proteja, de a preveni comiterea de infracțiuni *antedelictum* și alta din dorința și nevoia de a pedepsi și reeduca pe cei care, din diferite rațiuni, au comis fapte interzise, *postdelictum*.

Așadar, existența dreptului penal este justificată de existența însăși a fenomenului infracțional, pe cât de vechi, pe atât de nou (Ungureanu, 1995). Represiunea apare ca o *necesitate dureroasă*, dar care nu poate fi ocolită (Dongoroz, 1993). Totuși, pedeapsa nu poate și nu trebuie să apară ca o *vindicta* (răzbunare) din partea statului, ci ca o reparare a răului făcut. Când este cuprins de îndoială, dreptul penal preferă să lase în libertate 100 de criminali, decât să condamne un nevinovat, mai spune un vechi aforism latin.

SCOPUL DREPTULUI PENAL

Sintetic vorbind, acesta constă în *apărarea valorilor umanității* (Pitulescu și Medeanu, 20026). În contextul actual, în care asistăm la o diversitate și complexitate a modului de concepere și comitere a infracțiunilor, dreptul penal apare mai *legitim* ca oricând. Periculozitatea unor noi forme de ilicit penal, născute ca urmare a globalizării mondiale (terorismul internațional, criminalitatea organizată, noi forme de trafic¹), vine să accentueze și mai mult necesitatea și importanța intervenției penale.

Deși scopul legii penale și implicit al dreptului penal nu se mai regăsește în debutul Codului penal actual, așa cum se regăsea în vechiul Cod,ⁱⁱ nu putem afirma că acesta nu mai are aceeași forță și valoare. Ba din contra! Prin eliminarea sa din art. 1 Cod penal, nu se face nimic altceva decât o repunere în valoare a rolului și necesității existenței sale. Chiar s-a argumentat că ar fi total inutil să se mai scrie în mod expres ceva ce este deja evident și dincolo de orice dubiu. Mai mult chiar, un astfel de text nu a existat nici în Codurile anterioareⁱⁱⁱ celui din 1969 și nici în alte Coduri moderne, cum ar fi cel din Franța, Italia, Germania sau Spania (Pascu, Dima, Păun, Gorunescu, Dobrinioiu, Hotca, Chiș, Dobrinioiu, 2014).

Oricât de mult s-ar reinventa dreptul penal, filosofia sa rămâne aceeași și anume grija permanentă de a fi în slujba oamenilor, a binelui și a întregii societăți, prin promovarea unei atitudini corecte față de cele mai importante valori sociale. Scopul sau misiunea dreptului penal scot în evidență *caracterul său pur social*, dar și uman, fiind în acord cu sistemul axiologic de valori existent la un moment dat.

Valorile fac parte din cultura unui popor. Acestea reprezintă miezul culturii și sunt elementele stabile ale acestuia, fiind organizate în sisteme de valori. Astfel, purtătorii culturii ne învață ce valori să cultivăm.

Unii autori (Ivan, 2001) consideră că dreptul penal are un veritabil *rol activ* în ceea ce privește sistemul de valori sociale, deoarece acesta nu se limitează numai la a proteja valorile deja existente și recunoscute, ci acesta creează un cadru confortabil și prietenos de apariție și dezvoltare de noi și noi relații și valori pe care societatea să se întemeieze în dezvoltarea sa permanentă.

Comiterea unei infracțiuni vine să lezeze acest sistem de valori, să pericliteze sentimentul de securitate socială și să aducă un *dezechilibru* în cadrul ordinii de drept. De aceea, intervenția dreptului penal trebuie să fie una promptă, cu celeritate și inevitabilă. Create de însăși societatea umană, valorile sociale au trebuit să fie apărate fie prin relațiile de conviețuire normală, pașnică, pe cale amiabilă, fie prin intervenția severă a dreptului penal, pe cale conflictuală. *Inevitabilitatea dreptului*

penal trebuie să fie garanția respectării și protejării sistemului de valori.

Fie că vorbim despre necesitatea dreptului penal, despre scopul acestuia, sarcinile sau funcțiile dreptului penal, ne vom opri asupra aceluiași lucru și anume apărarea valorilor sociale (Mitra, 2003).

Dar ce sunt și care sunt aceste valori care beneficiază de întreaga atenție a dreptului penal? Este un atribut al acestuia ce îi conferă un *rol vital* în stat și totodată scoate în evidență importanța fundamentală a acestei discipline.

Putem afirma faptul că valoarea socială reprezintă *nucleul, esența și centrul* oricărui sistem de drept. Toate sistemele juridice au ca fundament existența unor valori aflate într-o strânsă și indisolubilă legătură. Valoarea reprezintă *primatul* asupra normei juridice, care o apără și o protejează (Dobriniescu, 1992).

Valorile ca *entități prețuite* sunt promovate pentru a exprima ceea ce este dezirabil în drept și ceea ce ar trebui să fie. Etimologic, cuvântul *valoare* provine din latinescul *valor* care semnifică măsura în care cineva sau ceva era apreciat, iar *social* reprezintă un element creat de societate, care privește societatea umană (Hâncu, 1974). Deci, valoarea socială este o calitate atribuită unor aspecte fundamentale într-o comunitate fiind creații ale societății, menite să asigure o durabilitate a acesteia (Mitra, 2003). Valoarea socială trebuie privită și ca o *oglină* a trecutului și prezentului, deoarece aceasta arată ceea ce societatea a apărut, a iubit și a impus.

Astfel, valorile sociale reprezintă acele fapte sociale care au o anumită semnificație juridică (Drăghici, 2004). Analizând rolul și impactul valorilor sociale ca factori de configurare ai dreptului, I. Cetechi preciza că: „*valorile care ghidează întreg sistemul de drept nu sunt de natură strict și exclusiv juridică, ci ele au și o dimensiune morală, politică, socială, filozofică*”, deoarece toată societatea în ansamblul ei trebuie să-și apere valorile (Djuvara, 1995).

Mai putem spune despre valorile sociale că ele apar ca niște *coordonate, principii și reguli* pe care nimeni în nicio împrejurare nu trebuie să le pericliteze. Valorile mai pot apărea și sub denumirea de *dreptăți naturale*, care subliniază preocupările oamenilor, fiind standarde generale de conduită. Așadar, valorile sociale ne pot influența viața, constituind *modele de comportament și acțiune, modele de atitudine existențială*.^{iv}

Raportat la valorile sociale, prezentul este o concluzie. Valorile sociale pot reprezenta un *etalon* al comunității. Activitatea de valorizare socială reprezintă direcția de evoluție a societății. Stabilirea acestor valori conturează ceea ce societatea iubește sau urăște, ceea ce apreciază sau disprețuiește, aprobă sau respinge.

Din cele expuse mai sus, se poate afirma că valoarea socială ocrotită de dreptul penal reprezintă o relație ce se stabilește între un fapt sau obiect raportat la nevoia și trebuința pe care societatea o are vis-a-vis

de acesta și totodată prețuirea și ocrotirea de care acestea se bucură din partea comunității (Mitra, 2003).

Lumea valorilor determină nevoia dreptului penal în societate și adevărata menire a dreptului constă în apărarea societății. Dreptul penal se raportează la constelația de valori existente, el însuși fiind ridicat la rangul de valoare (Speranția, 1946).

FUNCȚIILE DREPTULUI PENAL

Tot ca o expresie a rolului său covârșitor, dreptul penal are o serie de funcții, prin care își evidențiază încă odată uriașul său rol în opera de asigurare și menținere a ordinii sociale. Aceste funcții diferă de la un doctrinar la altul sau de la o legislație la alta și în raport de timpul și epoca istorică la care ne referim.

Potrivit unei opinii elitiste din doctrina română (Streteanu și Nițu, 2018), funcțiile dreptului penal sunt: cea *protectoare* și cea *educativă*. Funcția protectoare are un dublu aspect: aceea de a proteja valorile sociale fundamentale din societate, dar și de protecție a subiectului care a comis infracțiunea împotriva unor eventuale abuzuri. Funcția educativă se bazează pe caracterul moral al valorilor ce beneficiază de protecție penală. Astfel, oamenii sunt mai întâi educați în spiritul respectării normelor, prin motivarea membrilor societății de a se abține de la conduite neconforme cu imperativul legii.

În concepția altor autori (Basarab, 1999), funcțiile dreptului penal sunt: în principal cea *preventiv-educativă* și în subsidiar cea *sanționatoare*. Se mai vorbește și despre o funcție *motivatoare*, ce ar consta în impulsivitatea indivizilor de a se abține de la nesocotirea acestor valori (F. Muñoz Conde, M. Garcia Aran, Derecho penal, parte general. Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 1998, pp. 64-70 apud Streteanu și Nițu, 2018).

Alți autori (E. Bacigalupo, Principios de derecho penal. Parte general, Ed. Akal, Madrid, 1998, p. 7, apud Streteanu și Nițu, 2018, p. 11) vorbesc despre o funcție de *orientare* a conduitei umane și despre una de *intimidare*, ce are la bază un caracter aflictiv ce se realizează prin caracterul infamant al sancțiunii.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Dreptul penal nu funcționează într-un mod arbitrar și la întâmplare. Acesta este guvernat de o serie de principii și idei de bază care îl transformă într-un instrument corect și eficient de luptă împotriva criminalității. Acesta își dorește să creeze un sentiment de sensibilitate la nivelul intern fiecărui individ, provocându-l pe acesta la autocenzură, abținere și control.^v

Dintre toate formele de devianță socială,^{vi} cea mai gravă este de departe devianța penală, formată din manifestări umane cu cel mai ridicat grad de pericol social. De la faptele de omor și până la o banală amenințare, aceste fapte au particularitatea de a speria și destabiliza confortul și armonia socială atât de necesare unei vieți de calitate.

Din cele prezentate în acest scurt studiu, putem spune că: „*dreptul penal apare ca o ramură a sistemului de drept din România, fiind format dintr-o totalitate de norme juridice, legiferate de puterea legislativă, care stabilesc care fapte constituie infracțiuni, condițiile de tragere la răspundere penală, sancțiunile și alte măsuri ce urmează a fi aplicate sau luate de către instanțele judecătorești persoanelor fizice și/sau juridice, care au săvârșit infracțiuni, în scopul apărării celor mai importante valori sociale ale statului de drept, democratic și social.*” (Mitra, 2015).

Nu ne putem imagina existența și dezvoltarea unei societăți fără o securitate deplină a sistemului de valori sociale pe care aceasta se întemeiază (Pascu și Drăghici, 2004). Astfel, dreptul penal oferă și conferă o securitate mai eficientă, impunând o ocrotire mai severă și cu mijloace de constrângere mai dure. Dreptul penal a depășit demult aria de protecție din interiorul granițelor unui singur stat, acesta a devenit unul internațional, ca subramură a dreptului internațional public.

Atâta timp cât în mintea umană există și persistă sentimentul de nevoie de apărare a valorilor sociale, cât există fenomenul infracțional și evoluția continuă a societății, tot atât de mult va exista și dreptul penal ca instrument eficient de prevenire și combatere a fenomenului infracțional, ca factor nociv și negativ la adresa conservării societății umane.

Personificarea dreptului penal vine din profunda sa *rezonanță socială*, din îndelungata sa viață și mai ales din nelipsita sa prezență din viața socială cotidiană. Vorbim despre dreptul penal ca despre un personaj omniprezent în viața noastră de când ne trezim și până când adormim.

Dreptul penal este ca un *pompier* care vine să stingă incendiul provocat de comiterea unei infracțiuni. Comiterea ilicitului penal declanșează alarma, manifestată prin strigătul social în fața pericolului, iar intervenția penalului marchează câștigarea luptei împotriva personajului negativ.

Prin intermediul dreptului penal, statul își etalează *forța și supremația* în fața răului distructiv. Pentru a avea imaginea de astăzi, dreptul penal a trecut prin multe faze, fiecare cu calitatea și neajunsurile sale. De la răzbunarea nelimitată (Marin, 2015), la talion și mai apoi la represiunea etatizată, dreptul penal apare ca un element inseparabil al ideii de protecție a societății.

Având în vedere scopul, obiectul și funcțiile dreptului penal, acesta a mai fost denumit și *drept al apărării sociale*. (Mitrache și Mitrache, 2012).

Astfel, nimeni și nimic nu poate contesta actualitatea și vigoarea activității și misiunii dreptului penal. Ideea de vremelnicie a sa a căzut demult în desuetudine, iar anvergura și complexitatea penalului sunt calități proprii și de necontestat ale acestuia. Văzut ca un *templu al dreptului*, dreptul penal nu este numai o poveste a binelui, ci și o *bătrână legendă mistică*. Nu poți să-l înțelegi, decât dacă îl iubești. Acesta nu iubește moartea și delirul său vine din faptul că oamenii nu se pot abține în fața ei. Forța de luptă de dreptului penal vine din iubirea sa nemărginită pentru oameni, acești muritori vremelnici, ce poartă pe umeri păcatele omenirii. Dreptul penal este un veritabil *arhitect* al lumii, el cioplind cu dalta în piatra ce reprezintă omul, dorind să facă din acesta ființa perfectă, supremă, fără cusur. Dar, din când în când, penalul asistă neputincios la deteriorarea conduitei umane, la modul cum acesta atinge imperfect o valoare prețuită, fiind solidar cu durerea și strigătul lumii. Dreptul penal este un *simbol*! El este un *ambasador* al binelui, corectitudinii, cinstei și purității. De aceea, în ceremonialul său de sancționare el este *tolerant* și în caz de îndoială, închide ochii și iartă. Având în vedere toate cele expuse în prezenta lucrare și nu numai, putem afirma fără teama de a exagera, că apare ca un imperios necesar realizarea unui *muzeu al dreptului penal*, pentru că Dreptul penal nu se ocupă de fenomene, este el însuși un fenomen!

BIBLIOGRAFIE

- [1] Abraham Pavel, Derșidan Emil (2002). Codul Penal al României, comentat și adnotat, Editura Național, București, p.8.
- [2] Basarab Matei (1999). Drept penal, partea generală, Editura Lumina Lex, București, vol. I, p. 6.
- [3] Beccaria Cesare (2001). Despre infracțiuni și pedepse, Editura Rosetti, București, p.139.
- [4] Desportes F., Le Gunehec F. (2004). Droit pénal général, Edition Economica, Paris, p. 1.
- [5] Djuvara Mircea (1995). Teoria Generală a Dreptului, Editura All, București, vol. 13.
- [6] Dobrinescu I. (1992). Dreptatea și valorile culturii, Editura Academiei Române, București, p. 30.
- [7] Dongoroz Vintilă (1939). Drept penal, București, p. 42.
- [8] Drăghici Vasile (2004). Obiectul juridic al infracțiunii, București, Editura Lumina Lex, p. 12.
- [9] Hâncu Dumitru (1974). Dicționar Școlar, Editura Didactică și Pedagogică, București, p. 602.
- [10] Ivan Florean (2001). Drept penal, partea generală, Editura Presa Universitară Română, Timișoara, p. 10.
- [11] Lefterache Lavinia Valeria (2018). Drept penal, partea generală, Ediția a 2-a, Editura Hamangiu, București, p. 3.
- [12] Marin Marilena (2015). Istoria dreptului românesc. Curs universitar, ISBN 978-606-26-0282-6, Editura Pro Universitaria, București, p. 28.
- [13] Marin Marilena, Popescu Alina (2014). Asserting And Developing The Idea Of Legal Obligation, For Ensuring And Protecting The Human Rights (Afirmarea și dezvoltarea ideii de obligativitate juridică, de garantare și protejare a drepturilor omului), SEA-Practical Application of Science, vol. 2, issue 3 (5), Fundația Română pentru Inteligența Afacerii, Editorial Department, Iași, nov. 2014, pp. 445-448.
- [14] Mitra Mariana (2003). Noțiunea de valoare socială în dreptul penal, articol publicat în Analele Universității „Ovidius” Constanța, Seria Drept și Științe Administrative, p. 143.
- [15] Mitra Mariana (2015). Caiet de seminar. Drept penal, partea generală, Vol. I, Editura ProUniversitaria, București, 2015, p.9.
- [16] Mitrache Constantin, Mitrache Cristian (2012). Drept penal român, partea generală, Editura Universul Juridic, București, p. 20.
- [17] Pascu Ilie, Dima Traian, Păun Costică, Gorunescu Mirela, Dobrinoiu Vasile, Hotca Mihai Adrian, Chiș Ioan, Dobrinoiu Maxim (2014). Noul Cod penal comentat, partea generală, Ediția a II –a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, p. 16.
- [18] Pascu Ilie, Drăghici Vasile (2004). Drept penal, partea generală, Editura Lumina Lex, București, p.11.
- [19] Pitulescu Ion, Medeanu Tiberiu (2006). Drept penal, partea generală, Editura Lumina Lex, București, p. 15.
- [20] Speranția E. (1946). Introducere în Filozofia Juridică, Cluj, p. 347.
- [21] Streteanu Florin, Nițu Daniel (2018). Drept penal, partea generală, Vol. I, Editura Universul Juridic, București
- [22] Ungureanu Augustin (1995). Drept penal român, partea generală, Editura Lumina Lex, București, p. 7.

Note

ⁱ Scria N.C.Schina, în Prefața Tratatului de drept și procedură penală, Vol. I, București, 1924, scris de către magistralul părinte al dreptului penal român Ion Tanoviceanu. Dacă Tanoviceanu nu ar fi existat, cu siguranță ar fi trebuit inventat!

ⁱⁱ Codul din 1969, supranumit și Codul Dongoroz.

ⁱⁱⁱ Codul din 1864 – Codul Cuza și cel din 1936 – Codul Carol al II-lea.

^{iv} Octavian Chețan, Cuvânt Înainte în lucrarea lui V.N. Șerdacov, Iluzia Binelui. Valorile morale și Credința Religioasă, Editura Politică, București, 1988, p. 13.

^v Prevenția antefactum în dreptul penal.

^{vi} Morală, funcțională.